

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.3-1.33>**А. А. Самойлович**старший викладач кафедри публічно-правових дисциплін
Білоцерківського національного аграрного університету

КВАЛІФІКАЦІЯ ПОРУШЕННЯ ЗАБОРОНИ РОЗМІЩЕННЯ СТАВОК НА СПОРТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ МАНІПУЛЮВАННЯМ ОФІЦІЙНИМ СПОРТИВНИМ ЗМАГАННЯМ

Стаття присвячена дослідженню питань незаконного здійснення ставок на спорт особами, щодо яких встановлено заборони здійснювати такі дії в умовах реформування адміністративного законодавства стосовно запобігання корупції в Україні. Постановкою проблеми запобігання корупції є високий рівень корупції в Україні. Станом за 2018 рік, за даними міжнародної організації *Transparency International*, Україна посідає 122-е місце, перебуваючи поряд з Мали, Малаві та Ліберією. Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» визначає, що Правила чесної гри (*Fair Play*) – це загальновизнані у спортивному товаристві морально-етичні зобов'язання спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть безпосередню участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту суворо дотримуватися правил змагань, не допускати заборонених прийомів і методів боротьби, грубощів, шахрайства, інших протиправних діянь як засобів досягнення спортивних результатів. Тобто під час здійснення правопорушення, передбаченого статтею 172-9-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, порушуються не тільки принципи спортивних змагань, принципи права, а також норми моралі, проявляється неповага до величезної глядацької аудиторії. У статті визначено, які саме законодавчі акти порушуються під час здійснення заборони ставок на спорт та інших протиправних дій. У статті визначається питання понять адміністративного правопорушення, яким чином скоюються заборони на розміщення ставок на спорт тощо, наводиться приклад визначення суми незаконної неправомірної вигоди з посиланням на чинне законодавство. Також у статті визначаються як суб'єкти правопорушення, так і суб'єкти, які не вживають заходів протидії корупції у разі виявлення правопорушення, вчиненого за ст. 172-9-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Визначаються ознаки суб'єктивної сторони як форми вини. Як підсумок визначається поняття вищевказаного адміністративного правопорушення.

Ключові слова: корупція, правопорушення, склад правопорушення, ставки на спорт, чесна гра.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток України потребує зацікавленості у розгляді та вирішенні проблемних питань щодо зміцнення верховенства права, законності і дисципліни у діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоуправління, забезпечення й охорони прав і свобод людини й громадянина, гарантованих Конституцією України. Вплив правоохоронних органів на стан та статистику адміністративних проступків позитивного результату не дають. Одним із пояснень такої ситуації можна вважати, що правоохоронці зосе-

реджені на результатах скоєних адміністративних протиправних діянь. Одним із корупційних адміністративних правопорушень, яке порушує правила чесної гри, є порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних із маніпулюванням офіційним спортивним змаганням. Відповідно до Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями від 18.09.2014, усвідомлюючи, що кожна країна і кожен вид спорту у світі можуть потенційно піддатися впливу маніпулювань спортивними змаганнями та підкреслюючи, що це явище, як глобальна загроза чесності у спорті, потребує глобальних заходів у відповідь, які також

мають підтримуватися державами, які не є членами Ради Європи [8]. Тому виникає необхідність в аналізі складу правопорушення, передбаченого ст. 172-9-1 КУпАП.

Метою статті є дослідження елементів адміністративного правопорушення за ст. 172-9-1 КУпАП «Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям для дослідження цього питання є наукові праці Ю.П. Битяка, О.В. Белікової, А.О. Васьковцова, І.П. Голосніченка, С.Т. Гончарука, В.К. Колпакова та інших. Але, оскільки визначеність у цьому питанні відсутня, виникає потреба у подальшому дослідженні вищевказаного протиправного діяння.

Виклад основного матеріалу. Корупція в Україні вже багато років існує не тільки у сфері державного управління, але має причетність до інших сфер життєдіяльності України. Таким явищем виявився спорт. Чимало непорозумінь результатів змагань у різних видах спорту було подано у ЗМІ.

Для встановлення об'єктивної істини у справі про адміністративне правопорушення має значення встановлення складу правопорушення.

КУпАП не дає визначення поняття складу адміністративного правопорушення (проступку). Разом із тим у п. 1 ст. 247 КУпАП зазначено, що провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за відсутності події і складу адміністративного правопорушення. Теоретична категорія «склад адміністративного правопорушення» вченими визначається як сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують діяння (дію чи бездіяльність) як адміністративний проступок. У юридичній літературі зустрічаються розбіжності щодо структури складу адміністративного проступку. Так, одні вчені у структурі складу адміністративного правопорушення виділяють елементи складу (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона) та ознаки, що характеризують ці елементи [6, с. 53; 7, с. 234].

Інші вчені зазначають, що до складу адміністративного правопорушення належать ознаки, які притаманні об'єкту, об'єктивній і суб'єктивній сторонам та суб'єкту проступку [1, с. 176]. Склад адміністративного правопорушення – це система обов'язкових об'єктивних і суб'єктивних елементів діяння, конструйованих за чотирма підсистемами (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона), ознаки яких передбачені в диспозиціях норм законодавства, що встановлює адміністративну відповідальність [9, с. 51].

Натепер адміністративна відповідальність за порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням, передбачена ст. 172-9-1 КУпАП [5]. Тобто це ознаки ст. 9 КУпАП, де адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [5]. А спорт – це рід занять фізичних осіб, спрямованих на виявлення та уніфіковане порівняння шляхом проведення змагань за встановленими правилами їхніх досягнень у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовці, набутих під час навчально-тренувального процесу [11].

Традиційно кваліфікацію будь-якого адміністративного правопорушення починаємо з об'єкта, тобто кола суспільних відносин (закони, підзаконні акти, накази, приписи, інструкції тощо), на які посягає протиправне діяння.

Об'єктом адміністративного правопорушення є суспільні відносини у сфері державного управління, що врегульовані нормами адміністративного права й охороняються заходами адміністративної відповідальності [2, с. 22].

Загальним об'єктом адміністративного проступку, який передбачає порушення законодавства у сфері запобігання корупції, виступають суспільні відносини, охоронювані адміністративно-правовими нормами антикорупційного законодавства України. Так, законодавчими джерелами, які передбачають адміністративну

відповідальність за ст. 172-9-1 КУпАП, є: Кодекс України про адміністративні правопорушення (глава 13-А), Закон України «Про запобігання корупції», Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Особливість відносин, які покликані захищати антикорупційні норми, полягає в тому, що в них відсутнє задоволення приватних (особистих, групових) інтересів службової особи за рахунок інтересів інших осіб, держави, суспільства. Дотримання такого стану є необхідним для будь-яких нормальних відносин у сфері управління, а отже, і є цінністю, яка має охоронятися досліджуваними нормами. Своєю чергою забезпечення такого стану вказаних відносин на правовому рівні відбувається за рахунок встановлення обмежень, вимог, заборон, з приводу дотримання і виконання яких також склалися певні суспільні відносини, які регулюються антикорупційним законодавством [4].

Об'єктивна сторона проступку – це те, в чому проступок проявляється зовні, відповідна поведінка особи, наслідки заподіяної шкоди об'єкту посягання; це відповідний процес дії протягом визначеного часу. Об'єктивну сторону характеризують такі ознаки: 1) діяння (дія або бездіяльність); 2) шкідливі наслідки проступку; 3) причинний зв'язок між діянням і суспільно шкідливими наслідками. Це обов'язкові ознаки адміністративного проступку. Поряд із ними є необов'язкові (факультативні) ознаки об'єктивної сторони адміністративного проступку: місце, спосіб, час, засоби, обставини скоєння проступку [13, с. 48].

Так, ч. 1 ст. 172-9-1 КУпАП передбачає скоєння протиправного діяння у вигляді заборони розміщення ставок на спорт з одержанням за це неправомірної вигоди, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, а ч. 2 цієї статті передбачає ознаку повторності, тобто скоєння протиправного діяння особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене ч. 1 цієї статті [5].

Оскільки ст. 172-9-1 КУпАП має бланкетний характер, то протиправні діяння містяться не тільки в КУпАП. Так, відповідно

до Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» корупційним правопорушенням, що впливає на результати офіційних спортивних змагань, є вчинення хоча б одного з таких діянь:

1) підкуп спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту, примушування або підбурювання їх до таких діянь чи вступання з ними у змову стосовно результату офіційного спортивного змагання (договірного поєдинку) або стосовно надання ними ексклюзивної спортивної інформації;

2) отримання спортсменами, особами допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадовими особами у сфері спорту грошей, цінних паперів, іншого майна, користування послугами майнового характеру, отримання інших вигод і переваг внаслідок діянь, зазначених у пункті 1 цієї частини, чи несанкціонованого використання ними ексклюзивної спортивної інформації [11].

Структура об'єктивної сторони адміністративного правопорушення за ст. 172-9-1 КУпАП характеризується шкідливими наслідками у вигляді одержання за це неправомірної вигоди в розмірі, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб [5], тобто перебуває в причинно-наслідковому зв'язку з ними, тому йдеться про матеріальний склад цього правопорушення.

Предмет цього правопорушення вимірюється у грошовому визначенні, це є неправомірна вигода, розмір якої за ч. 1 ст. 172-9-1 КУпАП не перевищує двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Така винагорода одержується у результаті грошових ставок без законних підстав на те. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет на 2019 рік» такий мінімум становить для працездатних осіб: з 1 січня 2019 року – 1921 гривня, з 1 липня – 2007 гривень, з 1 грудня – 2102 гривні [10]. Тобто, наприклад, якщо таке правопорушення скоєне 01 вересня 2019 року, притягти до адміністративної відповідальності особу можливо у разі отримання незаконної винагороди на суму до 40140 гривень.

Суб'єктами діяння, передбаченого ст. 172-9-1 КУАП, відповідно до примітки до цієї статті, є особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [5]. Так, ч. 2 ст. 17 цього Закону відправляє до ч. 3 ст. 6 цього Закону, отже, суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення, що впливають на результати офіційних спортивних змагань, є: спортсмени, особи допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні. Посадові особи у сфері спорту мають сумлінно виконувати свої спортивні, професійні та службові обов'язки, не допускати зловживань ними, не розголошувати і не використовувати в інший спосіб ексклюзивну спортивну інформацію, крім випадків, встановлених законом, утримуватися від виконання неправомірних рішень чи вказівок керівництва та від задоволення пропозицій інших осіб, що можуть протиправно вплинути на хід або результати офіційних спортивних змагань. А особами, які порушили таку заборону, відповідно до ч. 4 ст. 8 цього Закону, є спортсмени, особи допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадові особи у сфері спорту, яким забороняється розміщувати ставки на спорт щодо результатів офіційного спортивного змагання, в якому вони або їхня команда беруть участь [11].

Своєю чергою наслідок невжиття заходів щодо Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням, є підставою для притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 172-9 КУАП «Невжиття заходів щодо протидії корупції». За ч. 3 ст. 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» суб'єктами відповідальності за порушення законодавства про запобігання корупційному впливу на результати офіційних спортивних змагань є посадові і службові особи спортивних організацій та органів, зазначених у статті 9 цього Закону, які не вжили заходів щодо запобігання корупційним правопорушен-

ням, не забезпечили належний контроль за дотриманням законодавства в цій сфері або не застосували санкцій до суб'єктів відповідальності. За ст. 9 цього Закону суб'єктами протидії корупційним правопорушенням, що впливають на результати офіційних спортивних змагань, є:

1) спеціально уповноважені суб'єкти, визначені Законом України «Про запобігання корупції», які здійснюють заходи щодо запобігання корупції в межах своєї компетенції;

2) центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування і реалізують державну політику у сфері фізичної культури і спорту, їхні керівники;

3) спортивні федерації, Національний олімпійський комітет України, Спортивний комітет України, інші спортивні організації, їхні підрозділи і посадові особи, до компетенції яких належить організація та забезпечення проведення офіційних спортивних змагань і визначення результатів цих змагань, проведення відповідних перевірок і прийняття рішень за їх наслідками;

4) посадові особи у сфері спорту, визначені у статті 1 цього Закону [12].

Теорія адміністративного права вказує на те, що суб'єктивна сторона проступку – це внутрішня сторона проступку, психічний стан суб'єкта проступку, що характеризує його волю, яка виявляється в протиправній дії, його ставлення до дії, яку він вчинив. Ознаками суб'єктивної сторони проступку є вина, мотив і мета правопорушення. При цьому вина є конститутивною (атрибутивною) ознакою суб'єктивної сторони проступку, і під її основними формами розуміють умисел і необережність, що виявляються у вчиненому адміністративному правопорушенні [13, с. 49].

Самого визначення «вини» законодавець не дає, однак більшість науковців розуміють під нею внутрішнє, психічне ставлення осудного дієздатного суб'єкта до вчиненого діяння та до його шкідливих наслідків, яке проявляється у формі умислу чи необережності. Так, адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо

допускала настання цих наслідків; адміністративне правопорушення визнається вчиненим з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч мала і могла їх передбачити. Факультативними ознаками суб'єктивної сторони правопорушення є мета та мотив. Мета – це уявний образ результату, якого прагне досягнути суб'єкт внаслідок вчинення правопорушення, уявлення про бажані наслідки протиправних дій. Мотив – це рушійна сила, внутрішнє спонукання на вчинення правопорушення [4, с. 82]. Особа, винна у скоєнні адміністративного правопорушення за ст. 172-9-1 КУАП «Порушення заборони розміщення ставок на спорт заінтересованими сторонами офіційного спортивного змагання, в якому вони беруть участь, з одержанням за це неправомірної вигоди в розмірі, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, усвідомлює суспільно шкідливий характер своєї дії, передбачає його шкідливі наслідки і бажає настання цих наслідків [5]. Таке правопорушення вчиняється з корисливою метою всупереч принципу чесних спортивних змагань.

Таким чином, правопорушення, передбачене ст. 172-9-1 КУАП, – це умисне протиправне діяння, яке посягає на встановлені законодавством антикорупційні заборони, завдає шкоди правилам чесної гри та чесним результатам спортивних змагань, скоєне суб'єктом корупційного адміністративного правопорушення з корисливих мотивів.

Список використаної літератури:

1. Адміністративне право України : підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
2. Белікова О.В. Юридичний склад адміністративного правопорушення. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2013. № 3. С. 22-28.
3. Битяк Ю.П. Переконавання і примус у державному управлінні. *Адміністративна відповідальність* / Ю.П. Битяк, В.В. Зуй, А.Т. Комзюк. Харків : Укр. юрид. академія, 1994. 44 с.
4. Васьковцов А.О. Кваліфікація корупційних правопорушень, які пов'язані із порушенням встановлених законом обмежень. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_6.
5. Іванюк В.І. Адміністративна відповідальність суддів за правопорушення, пов'язані з корупцією : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2016.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*, 1984, додаток до № 51, ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
7. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право). Київ : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
8. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
9. Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями від 18.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_c01.
10. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине. Харьков, 2004. 272 с.
11. Про Державний бюджет на 2019 рік : Закон України від 23.11.2018 р. № 2629 / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 50, ст. 400.
12. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03.11.2015 р. № 743-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 51, ст. 472.
13. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. *База даних «Законодавство України»* / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700>.
14. Самойлович А.А. Визначення складу адміністративного правопорушення у галузі рослинництва. *Наук. вісн. Херсонського держ. ун-ту*. Херсон, 2013. Вип. 6. Т. 2. С. 46-49.

Samoilovych A. Qualification for violation of the sports betting ban, related to the manipulation of official sports events

The article is devoted to the issue of illegal betting on sports, persons in respect of whom the prohibition to engage in such actions in the conditions of reforming of administrative legislation concerning the prevention of corruption in Ukraine. Formulation of the problem of the prevention of corruption is the high level of corruption in Ukraine. As for 2018, according to the international organization Transparency International, Ukraine ranks 122 location, being close to Mali, Malawi and Liberia. The Law of Ukraine "On prevention of the corruption offences to the results of official sports competitions" specifies that the Rules of fair play (Fair Play) is universally recognized in the sports community moral and ethical obligations of professional athletes, sports support personnel, directly participating in the sporting event, officials in the field of sport to adhere strictly to the competition rules and to prevent prohibited practices and methods of struggle, brutality, fraud, other illegal actions as a means to achieve sports results. That is, in the Commission of an offence under Article 172-9-1 Code of Ukraine on Administrative Offences, violated not only the principles of sports competition, the principles of law and morality, disrespect for a huge audience. The article identifies what legislative acts are violated in the implementation of the prohibition of sports betting and other illegal actions. This paper aims to question the concepts of an administrative offense, how committed ban betting on sports and the like, provides an example of determining the amount of illegal improper benefits with reference to current legislation. The article also defined as the subjects of the offense and subjects who do not take measures against corruption in case of offence committed under Article 172-9-1 Code of Ukraine on Administrative Offences. You define the characteristics of the subjective side, as a form of guilt. As a result, defines the concept of the above administrative offence.

Key words: corruption, offense, composition of offense, sports betting, fair play.